

18 M חדשות חדשות קנדיות יהודיות

אוקטובר 18, 2018

דנ"א ועבודת בילוש איחדו תינוקת שהוסתרה בשואה עם משפחתה

ג'ניס ארנולד

סטנלי דיאמונד, אחד מגדולי הגניאולוגים המשפחתיים היהודיים בעולם, דחק זה מכבר בכל היהודים, ובמיוחד ביהודים ממוצא אשכנזי, לבדוק את הדנ"א שלהם.

הסיבה היא לא רק לספק את סקרנותם לגבי שורשיהם המשפחתיים, אלא, משום שהמידע יכול להיות מכריע עבור אנשים רבים המנסים לשחזר את הזהות היהודית שלהם, או למצוא קרובים שאבדו בשואה. אלה הם לעתים קרובות ילדים יהודים, שהוסתרו או אומצו על ידי משפחות לא יהודיות, במהלך מלחמת העולם השנייה.

דיאמונד הקים בשנת 1995 את Jewish Records Indexing (JRI)-פולין, וכעת הוא מנהלו הכללי. דיאמונד מילא תפקיד מכריע בסיוע למריה ואסיטינסקאיה - ילידת פולין, בת 76, המתגוררת באומסק שברוסיה, לברר מי היו הוריה הביולוגיים, ולאשר שהיא יהודייה. זה הוביל לגילוי של קרובי משפחה רבים בישראל, שאותם פגשה באביב שעבר.

אבל הסיפור לא נגמר שם. בחודש האחרון, דיאמונד נדהם לגלות, כי מצד אמו, הוא קשור ישירות למריה ואסיטינסקאיה.

דיאמונד, שאבות אבותיו מצד אמו, היו מצפון מזרח-פולין, אמר שזה היה "צירוף מקרים מדהים שהדנ"א המיטוכונדרי שלו זהה לדנ"א המיטוכונדרי של מריה ושל בת דודתה מדור ראשון, אורה וויטנברג. היתה זו ההתאמה בין הדנ"א המיטוכונדרי של אורה ושל מריה, שקבעה שמריה היא יהודייה."

מחקר ממושך יותר ידרש כדי לברר את מידת הקירבה המשפחתית בין דיאמונד לבין מריה ואורה, ומי היו אבותיהן/אימהותיהן הקדמונים המשותפים.

דיאמונד אמר שמתוך 40,000 אנשים שנמצאה התאמה בין הדנ"א שלהם לשלו, רק ל-150 אנשים היה דנ"א מיטוכונדרי זהה לשלו. "תדמיין, שאתה עובד על מקרה (במשך שנים) כדי לעזור לאשה באומסק, רוסיה, למצוא את זהותה, ואז למצוא את זה?"

דיאמונד היה מאושר ללוות את מריה במסע גניאולוגי מוצלח, והוא מקווה, שסיפור זה ידרבן אנשים אחרים להיבדק ולפרסם את תוצאות הדנ"א שלהם באינטרנט.

JRI-פולין קבע שמריה נולדה בשם ריבקה זילבר, הוריה היו אסתר פרוינד וזאב זילבר, והיו לה אח ואחות גדולים ממנה. מריה באה ממשפחה גדולה בקרוסנו שבפולין, שם נולדה. למריה יש עכשיו תמונה מחתונת הוריה, וכן תמונה של הוריה עם אחיה ואחותה לפני המלחמה.

כיום ידוע, כי אימה נספתה במחנה הריכוז בלז'ץ ואביה בברגן בלזן.

יהדותה של מריה אושרה על ידי הרבנות הראשית של רוסיה. היא הגישה בקשה לקבלת פיצויים מגרמניה, שיעזרו לה רבות, בהתחשב במצבה הכלכלי הקשה.

"הייתי מעורב בהרבה מקרים של זהות לא ידועה, אבל אף אחד מהם לא היה כזה", אומר דיאמונד, "מריה זכתה להכיר משפחה גדולה, חמה, קרובה ואוהבת, הן מצד אימה והן מצד אביה. זה היה, מעבר לציפיות המקוריות שלה, וזה הופך את הסיפור של מריה למתוק יותר.

מריה ביקרה בישראל וכ-100 קרובי משפחתה השתתפו בפגישה המשפחתית.

מריה נמסרה לזוג לא יהודי, בשם מרקוביץ, בזמן השואה, בהיותה בערך בת שמונה חודשים, אחרי (כך משערים) שהוריה נכלאו בגטו.

משפחתה המאמצת, שבה לא היו ילדים אחרים, עברה לאוקראינה בשנת 1947. "ואסיטינסקאיה ידעה מגיל צעיר שהיא יהודייה", אמר דיאמונד. כשאמה המאמצת נפטרה ב-1953, ואשתו החדשה של אביה לא רצתה אותה, ואסיטינסקאיה עברה לגור עם זוג יהודי.

מריה Vositinskaya כתינוקת עם הוריה המאמצים אנטונינה ווסילי מרקוביץ'. (באדיבות סטנלי דיאמונד)

בשנת 2010, מריה נסעה לישראל, והחליטה לבסוף לגלות מי היתה מישפחתה הביולוגית. חיפוש זה הביא אותה למגע עם JRI-פולין, ארגון עצמאי, ללא מטרת רווח, בעל מאגר של למעלה מחמישה מיליון תעודות של לידות, נישואין ומוות של יהודים מפולין, שמתפרשים על למעלה ממאה שנים.

דיאמונד גאה כי JRI-פולין, ובעיקר גנאלוגים מתנדבים ממספר מדינות, עבדו בעקשנות כדי לסייע למריה בחיפושיה. דיאמונד מודה, כי היה זה בלתי אפשרי לפתור את התעלומה לפני 10 שנים, לפני שבדיקות דנ"א מהימנות נהיו זמינות ונפוצות.

דיאמונד אמר כי "הסיום הנפלא הזה התאפשר על ידי שילוב של תעודות ממסד הנתונים של JRI-פולין (שנוספו ב-2003) ושורה של התאמות דנ"א, שהחלו מפריצת הדרך הראשונה בנובמבר האחרון, של מי שנתגלה בהמשך כבן דוד מדרגה ראשונה של מריה מברוקלין". אבל, הדרך היתה רצופה בהרבה התחלות שווא.

למריה יש בת ונכד, שגם הם יודעים את זהותם.

"אני לא מצליחה למצוא מילים כדי להביע עד כמה אני אסירת תודה לך. אני אפילו לא יכולה לתאר לך באיזה מצב רגשי אני נמצאת כעת. החלום הגדול שלי התגשם - גיליתי את שמות הורי ומצאתי את משפחתי ואת קרובי. אני מוצפת שמחה ואושר. מה שנראה היה בלתי אפשרי התגשם. אני מודה לך מאוד על אהדתך, נדיבותך ועזרתך בחיפוש אחר קרובי", כתבה מריה.

דיאמונד מציין שהסיפור הזה שכנע סוף סוף את אבי מורו, בן דודו בן ה-93 של דיאמונד, לערוך בדיקת דנ"א. כך שצאצאי אחיותיה של אימו (ושל סבתו של דיאמונד) ימצאו את שני אנשי מונטריאול, אם יהיו בחיים.

"המסר שלי הוא לשים את עצמך שם בחוץ, בקהילה. לאפשר למישהו, איפשהו, למצוא אותך בדיוק כמו שאתה רוצה למצוא אותו", אמר דיאמונד. "סיפורים דרמטיים של גילוי כזה, של יצירת קשרים משפחתיים ארוכים, מראים כיצד הטכנולוגיה מספקת הזדמנויות חדשות לאלה שרוצים לדעת לעצמם ולדורות הבאים".